

СКІЛЬКИ «КОШТУЄ»
ДИПЛОМ З ОКУПОВАНОЇ
ТЕРИТОРІЇ?

→ 3

ХРОНІКА БОРОТЬБИ ЗА
«СКІФСЬКЕ ЗОЛОТО»
УКРАЇНИ

→ 4

КРИМСЬКА
СВІТЛИЦЯ

ЗАГАЛЬНОДЕРЖАВНА
УКРАЇНСЬКА
ГАЗЕТА

№ 31-32
серпень 2019

літературно-художня, публіцистична

СВЯТОТАТСТВО І ВАНДАЛІЗМ ПРОТИ ДОМУ ГОСПОДНЬОГО...

Боротьба радянської влади з церквою почалася ще сто років тому, у 1918 році. Щоправда, здебільшого в той час конфісковували церковне майно, закривали культові споруди, масових же руйнувань храмів майже не спостерігалось, це почало відбуватися трохи пізніше. Однак «славні» більшовицькі нащадки добре вивчили уроки, і в своїх діях і вчинках пішли набагато вперед від своїх «вчителів». Яскравим прикладом цього є ситуація навколо Кафедрального собору святих рівноапостольних Володимира та Ольги в Сімферополі, що є фактично єдиним храмом Православної церкви України на півострові.

ІГОР СВІТЛИЧАНИН

Як відомо, 18 червня 2019 року у приміщеннях Кафедрального собору святих Володимира і Ольги Кримської єпархії ПЦУ так зване Міністерство майна Криму почало проводити будівельні роботи. Не попередивши єпархію, бу-

дівельники розібрали дах храму. Після цього в Сімферополі кілька разів пройшли проливні дощі, в результаті чого будівлю храму було затоплено.

28 червня так званий Арбітражний суд Республіки Крим зобов'язав Кримську єпархію ПЦУ передати «міністерству майнових і земельних відносин Криму» будівлю єдиного в Сімферополі храму.

І от 24 липня майно Кафедрального собору, за словами архієпископа Кримського і Сімферопольського ПЦУ Климента, було «розграбовано і поламано». «Ситуація дуже критична. Все відбувалося, коли мене не було у Криму. Згідно з рішенням суду, в

2017 році було вилучено 110 квадратних метрів площі першого поверху. Вона була опечатана і перебувала під замком. Але разом з тим було описано і зберігалось церковне майно: крісла, ікони, меблі, килими, посуд, столи, столові прибори. Зараз це все розграбоване і поламано. Частину речей я побачив на вулиці на звалищі. Де поділися інші речі, я не знаю», – повідомив владика Климент у коментарі для проекту «КримРеалії». «Вони почали погром саме тоді, коли я був на конференції з релігійної свободи. Це Росія так показує всьому світу, що для неї (означає) світове товариство і релігійна свобода», — констатував архієпископ.

Звісно, ця кричуща подія через свою цинічність та нахабність збурила українське суспільство і викликала відповідну реакцію у державних та релігійних колах.

«Такий розвиток подій стосовно релігійної громади Української православної церкви (ПЦУ) є абсолютно прогнозованим, оскільки систематичний тиск та переслідування триває з перших днів окупації Кримського півострова РФ, – зазначило у своїй заяві з приводу погрому в церкві Міністерство з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України. – Адже з перших днів окупації Церква виступала з різкими заявами з приводу російської агресії, крім

того, це єдина релігійна організація, яка відмовилась пройти перереєстрацію, як того вимагало законодавство країни-агресора. Без перебільшення можна сказати, що ПЦУ в Криму є на сьогодні одним із символів ненасильницького спротиву незаконній спробі анексії півострова РФ.

Нагадаємо, до 2014 року в Кримській єпархії УПЦ КП було 46 приходів, 3 православних братства, 1 місія та 1 чоловічий монастир. За 5 років існування в окупації Церква залишилась з 9-ма парафіями та 4-ма священнослужителями.

Міністерство з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України засуджує незаконні дії Російської Федерації на території тимчасово окупованого Криму, що пов'язані з незаконним відбиранням майна у релігійної громади, позбавлення можливості віруючих та священників Української православної церкви (ПЦУ) здійснювати богослужіння та релігійні обряди. Такі дії Російської Федерації є прямим порушенням норм міжнародного гуманітарного права та міжнародного права у сфері прав людини. МТОО наголошує, що уся відповідальність за скоєне, згідно з міжнародним правом, лежить на Російській Федерації».

→ 2

КРИМ У ТВОРАХ ІНОЗЕМНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

ЧОМУ ВИ МЕНЕ ВБИЛИ?

8

СВЯТОТАТСТВО І ВАНДАЛІЗМ ПРОТИ ДОМУ ГОСПОДНЬОГО...

➔ 1

РЕЗОНАНС

Митрополит Київський і всієї України ПЦУ Епіфаній так само дуже гостро відреагував на нищення храму.

«Російська окупаційна влада в Криму продовжує наступ на свободу віросповідання. Протягом останніх п'яти років представники Росії шляхом тиску, залякування, незаконних рішень влади систематично нищать українські православні громади в окупованій Автономній Республіці Крим. З особливою підступністю окупаційна влада бореться проти центру Кримської єпархії Православної церкви України – кафедрального храму святих Володимира і Ольги в м. Сімферополі.

Висловлюю своє глибоке обурення цим черговим фактом насильства російської окупаційної влади проти нашої релігійної громади в Криму! Нагадую тим, хто безпосередньо причетний до насильницьких дій проти храму: ви чините не лише злочин за людським законом, але і вандалізм проти дому Господнього та святотатство, які є важкими гріхами перед Богом. Особливо цинічним є вчинення таких злочинів перед престольним святом кафедрального собору та днем Хрещення Київської Русі-України, події якої, як відомо, історично пов'язані з землею Криму...» – зазначив у своїй заяві предстоятель ПЦУ.

А 27 липня 2019 року відбулося чергове засідання Священного Синоду Української православної церкви (Православної церкви України) під головуванням Блаженнішого Митрополита Київського і всієї України Епіфанія. На засіданні одним із перших Священний Синод ухвалив таке рішення щодо ситуації в Криму:

«1. Висловити рішучий протест та глибоке обурення триваючим насильством російської окупаційної влади проти Православної церкви України в Автономній Республіці Крим та м. Севастополь, що протягом останнього часу виявилось у цілеспрямованому пошкодженні й розграбуванні будівлі та майна Кафедрального собору святих рівноапостоль-

Так званий ремонт у Кафедральному соборі святих рівноапостольних Володимира і Ольги в Сімферополі

них князів Володимира і Ольги та Управління Кримської єпархії Української православної церкви (Православної церкви України) у м. Сімферополі, у створенні перешкод для доступу духовенства і вірних до храму та єпархіального управління. Православна церква України вкотре вимагає від Російської Федерації припинити свідоме порушення в окупованій АР Крим та м. Севастополь одного з основоположних прав людини – права на свободу совісті та віросповідання.

Нагадати особам, безпосередньо причетним до насильницьких дій проти кафедрального храму Кримської єпархії УПЦ (ПЦУ), зокрема діячам російських «судів», «судовиконавцям», а також співробітникам окупаційного «міністерства майна», що їхні дії є не лише злочином за людським законом, але тяжким гріхом святотатства і плюндруванням освяченого дому Божого.

Закликати українську та міжнародну спільноту вимагати від Росії припинити порушення прав української православної громади Криму, а винних – притягати до відповідальності, включно з посиленням міжнародних санкцій проти Російської Федерації та проти конкретних посадових осіб «суду», «судовиконавців», «міністерства майна» та інших, безпосередньо причетних до порушення права на

ФОТО З ВІДКРИТИХ ДЖЕРЕЛ

свободу совісті та віросповідання в окупованій Автономній Республіці Крим».

Не забарилася реакція і від Постійного Представника Президента України в АРК Антона Кориневича, який звернувся до Прокуратури АРК з приводу знищення окупаційною владою у Сімферополі Кафедрального собору святих рівноапостольних Володимира та Ольги Православної церкви України. Про це повідомляється на сторінці представництва у Facebook.

«У Представництві Президента в АРК наголошують, що зазначені факти свідчать про кричущі порушення державою-окупантом норм міжнародного гуманітарного права, основоположних прав та свобод людини, а саме права на вільне віросповідання, можливе порушення ст. 56 Положення про закони і звичаї війни на суходолі,

що є додатком до IV Конвенції про закони і звичаї війни на суходолі». У зв'язку з цим, наголошується в заяві, «Представництво звернулось до Прокуратури Автономної Республіки Крим з проханням надати правову оцінку вищевикладеним фактам та належним чином відреагувати на дії окупаційної влади».

Проте, попри реакцію з боку України, наступ на українську церкву в Криму триває: днями стало відомо, що Кримській єпархії Православної церкви України окупаційна влада півострова повторно відмовила в реєстрації української православної парафії. Владика Климент з цього приводу в коментарі нашій газеті зазначив: «У реєстрації приходу православної української церкви в Криму за російським законодавством мені двічі відмовлено. І постає запитання до Пугіна і всієї російської влади,

«Для того, щоб зберегти українську церкву, релігійна громада прийняла рішення здійснити такий крок і всі документи були подані. Тепер очевидно, що це була маніпуляція і брехня. Зараз ми можемо зазначити те, що Сергій Аксьонов не дотримав свого слова... Насправді, за цією постійною брехнею щодо нашої церкви ховається справжнє обличчя цієї Влади та їхня мета – повне знищення нашої Віри, нашої української православної церкви в Криму, знищення українського етносу на півострові...»

які постійно вимагали здійснити реєстрацію за російським законодавством. Для того, щоб зберегти українську церкву, релігійна громада прийняла рішення здійснити такий крок і всі документи були подані. Тепер очевидно, що це була маніпуляція і брехня. Зараз ми можемо зазначити те, що Сергій Аксьонов не дотримав свого слова. Адже саме він під час нашої зустрічі надавав гарантії для здійснення діяльності нашої церкви у подальшому її існуванні вже за російським законодавством за умови, що я подам документи на реєстрацію за російським законодавством. Насправді, за цією постійною брехнею щодо нашої церкви ховається справжнє обличчя цієї влади та їхня мета – повне знищення нашої віри, нашої української православної церкви в Криму, знищення українського етносу на півострові...».

Ситуація, що склалася в Криму після анексії, багато в чому нагадує нам події сторічної давнини, і не лише стосовно нищення церков. Так звана «націоналізація», яку окупаційна влада почала проводити тільки-но отримала свої повноваження в 2014 році й яка передбачала «віджим» не лише українських держпідприємств і приватного бізнесу, але і земельних ділянок і нерухомості, це фактично та сама «експропріація», яку проводили більшовики сто років тому. Що далі – «червоний терор»?

Фото надані архієпископом Кримським і Сімферопольським ПЦУ Климентом

СКІЛЬКИ «КОШТУЄ» ДИПЛОМ З ОКУПОВАНОЇ ТЕРИТОРІЇ?

ОСВІТА ПО-КРИМСЬКИ

Вступна кампанія-2019 майже добігла кінця. 1 серпня виші оприлюднили рейтинговий список абітурієнтів. Попереду – зарахування абітурієнтів за кошти державного замовлення – до 9 серпня й абітурієнтів за кошти фізичних та юридичних осіб – до 30 вересня. Крім цього, цього року, уже вчетверте, працюють освітні центри «Крим-Україна», через які жителі тимчасово непідконтрольних територій можуть вступати до українських вишів та профтехів за спрощеною системою. Робота центрів розпочалась 3 червня і триватиме до 27 вересня.

ЄВГЕНІЯ БОРИСЕНКО

Про результати роботи центрів «Крим-Україна» у 2019 році і кількість вступників-кримчан ми поговоримо трохи пізніше, коли з'являться відповідні дані. Натомість хочеться зосередитися на тому, як цього року відбувається вступна кампанія на територіях Криму.

Відомо (і ми про це неодноразово писали), що після анексії півострова у 2014 році у системі роботи одного з провідних кримських ВНЗ – Таврійського національного університету ім. Вернадського відбулися суттєві зміни. На його базі 4 серпня 2014 року (днями цієї події якраз виповнюється п'ять років) було створено так званий Кримський федеральний університет ім. Вернадського, який поглинув усі основні виші столиці Криму: Кримський державний медичний університет ім. Георгієвського, Кримський агротехнологічний університет, Національну академію природоохоронного та курортного будівництва, Кримський економічний інститут Київського національного економічного університе-

ФОТО З ВІДКРИТИХ ДЖЕРЕЛ

ту ім. Гетьмана та інші знані наукові й освітні установи міста. За п'ять років свого існування цей «монстр» доволі сильно збільшився у розмірах, і нині у його структурі нараховується 8 академій та інститутів, 8 коледжів і центрів, 12 філій по всьому Криму і 8 наукових організацій. Залишило за дужками мету і причини створення цього освітнього конгломерату (і водночас знищення інших провідних вишів півострова), і зосередимося на результатах його п'ятирічної діяльності щодо надання кримчанам вищої освіти.

Варто нагадати, що дипломи про вищу освіту, які після 2014 року видаються в Криму, не визнаються ані в Україні, ані в інших країнах світу. Попри це, більша частина кримських випускників усе ж таки вступає до місцевих вишів. Це пов'язано, насамперед, з тим, що не всі можуть вступити на бюджет, а оплачувати навчання дітей в інших містах «нової батьківщини» мають змогу не всі батьки. Натомість ті пільги, які з панського плеча надали для кримських абітурієнтів у 2014-му й які передбачали спрощені умови вступу, були скасовані ще в 2017 році. Після цього кримські випускники вступають до вишів Росії на загальних підставах.

З часом бюджетних місць у кримських вишах стає все менше, а вартість комерційного навчання, яка тривалий час зберігалась у більш-менш доступних межах, цього року збільшилась у рази. Тож давайте проаналізуємо, скільки «коштує» диплом з окупованої території. Для порівняння візьмемо ціну на навчан-

ня у 2019 р. за контрактом на топових спеціальностях Київського національного університету ім. Т. Шевченка і Національного педагогічного університету ім. Драгоманова. До речі, за рейтингом закладів вищої освіти «ТОП-200 Україна» 2018-2019 рр., КНУ ім. Шевченка посідає 1 місце, а НПУ ім. Драгоманова – 30 місце.

Отже, вартість 1 року навчання на спеціальності «Математика» у КНУ ім. Шевченка – 29850 грн, у НПУ ім. Драгоманова – 14400 грн, у так званому Кримському федеральному університеті ім. Вернадського – 97400 руб. (~39252 грн); на спеціальності «Економіка» у КНУ ім. Шевченка – 33900 грн, у НПУ ім. Драгоманова – 18000 грн, у так званому КФУ ім. Вернадського – 110000 руб. (~44330 грн); на спеціальності «Юриспруденція»/«Право» у КНУ ім. Шевченка – 53300 грн, у НПУ ім. Драгоманова – 23100 грн, у так званому КФУ ім. Вернадського – 110000 руб. (~44330 грн); на спеціальності «Філологія (англійська мова і переклад)» у КНУ ім. Шевченка – 46500 грн, у НПУ ім. Драгоманова – 26100 грн, у так званому КФУ ім. Вернадського – 135200 руб. (~54485 грн). Навіть неозброєним оком видно, наскільки відрізняється вартість навчання, а ще варто зважати на різницю в зарплатах в Україні і в окупованому Сімферополі, де в середньому (фактично, а не зі звітів Кримстату) вона не перевищує 20000-25000 руб. (~8000-10000 грн).

Крім того, за даними деяких кримських ЗМІ, такі ціни з'явилися у поточному 2019 році, так, наприклад, за рік на деякі спеці-

Варто нагадати, що дипломи про вищу освіту, які після 2014 року видаються в Криму, не визнаються ані в Україні, ані в інших країнах світу. Попри це, більша частина кримських випускників усе ж таки вступає до місцевих вишів. Це пов'язано, насамперед, з тим, що не всі можуть вступити на бюджет, а оплачувати навчання дітей в інших містах «нової батьківщини» мають змогу не всі батьки. Натомість ті пільги, які з панського плеча надали для кримських абітурієнтів у 2014-му й які передбачали спрощені умови вступу, були скасовані ще в 2017 році. Після цього кримські випускники вступають до вишів Росії на загальних підставах.

альності того ж таки «КФУ» вартість навчання суттєво зросла:

- «Географія»: було 51,6 тисяч руб. – стало 112,2 тис. руб.;
- «Юриспруденція»: було 83,2 тис. – стало 110 тис. руб.;
- «Геодезія і дистанційне зондування»: 51,6 тис. – 140,1 тис. руб.;
- «Системний аналіз і управління»: 51,6 тис. – 113,8 тис. руб.;
- «Агрономія»: 51,6 тис. – 112,2 тис. руб.;
- «Землепорядкування і кадастр»: 51,6 тис. – 140,1 тис. руб.;
- «Документознавство та архівознавство»: у 2018 році було 40 тисяч руб. – стало 99 тисяч руб.

Що стосується севастопольських вишів, то ситуація тут не краще. Проте в так званому Севастопольському державному університеті (до окупації – Севастопольському національному технічному університеті) зростання цін можна назвати «помірним»: у середньому планка піднялася від 5 до 15 тисяч. Якщо порівняти накази про платне навчання за 2018-2019 навчальний рік, то, наприклад, спеціальність «Економіка» подорожчала з 95 до 115 тисяч руб. на рік, «Юриспруденція» – з 95 до 100 тисяч руб., «Журналістика» – зі 108 до 119 тис. руб. Натомість популярні в Севастополі спеціальності, пов'язані з морем, подорожчали майже

ФОТО З ВІДКРИТИХ ДЖЕРЕЛ

вдвічі. Судноводіння – зі 162 до 256 тисяч. Таке ж зростання торкнулося суднобудування й атомної енергетики.

І все це збільшення вартості навчання відбувається на тлі падіння реальних доходів населення, зарплати викладачів у жодному виші не зростають, а кількість викладацького складу скорочується. Так, у червні 2019 року з'явилась інформація, що у «КФУ» готуються звільнити 30-40% викладачів. Проте ректор вишу Андрій Фалалеев цю інформацію, звісно, офіційно не підтвердив. Можливо, задля збереження викладацького складу і підвищили вартість навчання для студентів-контрактників майже вдвічі? Адаже за російськими нормативами зарплати викладачів ВНЗ мають бути не нижче 200% від середньої зарплати в регіоні. І виші таким чином намагаються компенсувати брак коштів за рахунок студентів-платників.

Ще одна причина – великі витрати на роздутий адміністративний апарат, який, на відміну від викладацького складу, менше зачіпають скорочення. У нинішньому Криму, як і в Росії, зарплати адміністраторів у ВНЗ разом з преміями можуть відрізнятись від викладацьких у кілька разів.

Так чи інакше, пересічним кримчанам, аби вивчити своїх дітей, доведеться викласти чималеньку суму, що, своєю чергою, для деяких стає просто непідйомним тягарем. До того ж диплом, який їхні діти отримають наприкінці навчання, не буде визнаватися ніде, крім Росії. Хіба про це вони мріяли навесні 2014 року, «повертаючись у рідну гавань»?

«КРИМ. ЗОЛОТИЙ ОСТРІВ У ЧОРНОМУ МОРІ» ХРОНІКА БОРОТЬБИ ЗА «СКІФСЬКЕ ЗОЛОТО» УКРАЇНИ

Продовження

Університет Амстердама 9 травня 2014 року надіслав Міністерству культури України офіційного листа, в якому зазначалося, що на підставі Дипломатичної ноти, пояснювальної записки до неї та юридичного висновку визнає, що експонати з кримських музеїв належать до державної частини Музейного фонду України й є державною власністю України. Крім того, у листі зазначалося й те, що Музей Алларда Пірсона передасть експонати на зберігання до Національного музею історії України та запропонує цьому музею підписати нову угоду з Музеєм Алларда Пірсона на підставі додаткових угод, попередньо укладених з кримськими музеями, про продовження експонування предметів з кримських музеїв на виставці до 31 серпня 2014 року. Таким чином, Музей Алларда Пірсона зобов'язувався після закінчення виставки повернути експонати в Україну – в Національний музей історії України.

ЛЮДМИЛА СТРОКОВА,
ГЕНЕРАЛЬНИЙ ДИРЕКТОР
НАЦІОНАЛЬНОГО МУЗЕЮ
УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО
ДЕКОРАТИВНОГО МИСТЕЦТВА

Національний музей історії України підготував проект додаткової угоди з Музеєм Алларда Пірсона на продовження терміну експонування археологічних предметів з кримських музеїв на виставці в Амстердамі до 31 серпня 2014 року з терміном тимчасової передачі до 20 вересня 2014 року. З метою проведення двосторонніх зустрічей і переговорів

для узгодження та підписання цієї угоди Міністерство культури України ініціювало відрядження української делегації до м. Амстердам у складі першого заступника міністра культури України та генерального директора Національного музею історії України.

На жаль, незважаючи на проведення низки перемовин як з представниками Музею Алларда Пірсона, так і з урядовими колами Нідерландів за активної участі МЗС України, питання вирішити не вдалося. Музей Алларда Пірсона відмовився підписувати нову угоду з Національним музеєм історії України і продовжити роботу виставки до 31 серпня 2014 р., оскільки Музею Алларда Пірсона було достатньо тих додаткових угод з кримськими музеями, які були підписані у день відкриття виставки в Амстердамі 6 лютого 2014 року.

* * *

А тим часом сплив термін дії дозволу на тимчасове вивезення з України 565 експонатів, більша частина з яких є виробами з дорогоцінних металів (страховою вартістю 1 438 625 євро), наданих на виставку чотирма кримськими музейними установами. Відтак з 13 червня 2014 року, відповідно до ст. 23 Закону України «Про вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей», ці музейні предмети стали вважатися такими, що незаконно вивезені з території України.

У зв'язку з позицією Музею Алларда Пірсона щодо кримської

частини виставки, МЗС України 20 червня 2014 року направило в МЗС Нідерландів ноту, де зазначалося, що, починаючи з 13 червня 2014 року, частина виставки з експонатами кримських музеїв перебуває в Нідерландах незаконно і підлягає негайному поверненню в Україну. МЗС України також висловило прохання не допустити вивезення з території Нідерландів до Криму музейних предметів виставки без дозволу української сторони.

З метою вжиття заходів щодо врегулювання суперечок довкола повернення культурних цінностей на територію України Міністерство юстиції України, як орган, відповідальний за захист прав і інтересів України за кордоном, створило міжвідомчу робочу групу, до якої ввійшли представники Міністерства юстиції, Міністерства культури, Міністерства закордонних справ, Міністерства внутрішніх справ, Національного музею історії України та Музею історичних коштовностей України та ін.

Музей Алларда Пірсона 20 серпня 2014 року оприлюднив офіційну заяву щодо українських експонатів з кримських музеїв, які представлені на виставці «Крим. Золотий острів в Чорному морі» (у голландській версії «Крим: золото і таємниці Чорного моря»), про те, що музей утримуватиметься від повернення експонатів будь-якій стороні до отримання компетентного судового або арбітражного рішення або до досягнення згоди між Києвом і Кримом щодо даного питання. У такий спосіб му-

зей намагався уникнути, з одного боку, можливих контрактних претензій від окремих кримських музеїв, а, з іншого боку, майнових претензій від держави Україна.

19 експонатів з колекції київського Музею історичних коштовностей України, згідно з додатковою угодою про продовження терміну виставки до 31 серпня 2014 року, укладеною Музеєм Алларда Пірсона з Національним музеєм історії України, були повернуті на територію України 4 вересня 2014 року.

* * *

Наприкінці листопада 2014 року, за участі спостерігача від України та представників музеїв Криму, виставку було остаточно демонтовано, а експонати переміщено до окремого сховища, де вони мають зберігатися до закінчення судової справи.

Представники кримських музеїв 19 листопада 2014 року подали позовну заяву в Окружний суд Амстердама (Королівства Нідерланди) до Музею Алларда Пірсона про повернення експонатів виставки у відповідні кримські музеї, тобто на територію окупованого Криму.

Зі свого боку Україна подала в Окружний суд Амстердама позовну заяву про допуск держави на судовий процес як Позивача у справі про повернення частини експонатів виставки. Міністерство юстиції України 8 квітня 2015 року отримало копію рішення, винесеного Окружним судом Амстердама, згідно з яким до участі

А тим часом сплив термін дії дозволу на тимчасове вивезення з України 565 експонатів, більша частина з яких є виробами з дорогоцінних металів (страховою вартістю 1 438 625 євро), наданих на виставку чотирма кримськими музейними установами. Відтак з 13 червня 2014 року, відповідно до ст. 23 Закону України «Про вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей», ці музейні предмети стали вважатися такими, що незаконно вивезені з території України

в судовому процесі допущено державу Україна в особі Міністерства юстиції України.

ПРАВОВА ПОЗИЦІЯ УКРАЇНИ:

Музейні експонати є виключно державною власністю України і частиною Музейного фонду України. Вони незаконно утримуються Музеєм Алларда Пірсона на території Нідерландів і підлягають поверненню на територію України, а саме до Києва (в Національний музей історії України), а не на тимчасово окуповану Росією частину території України (Крим). Фактично вимоги України ґрунтуються на «двох китах», а саме:

– Положенні Конвенції ЮНЕСКО про заходи, спрямовані на заборону та запобігання незаконному ввезенню, вивезенню та передачі права власності на культурні цінності 1970 р. (у тому чис-

лі, і на положенні Імплементативного Акта, на підставі якого ця Конвенція була прийнята в Королівстві Нідерланди);

– положеннях українського законодавства, що закріплюють право власності держави на спірні музейні об'єкти.

ПОЗИЦІЯ КРИМСЬКИХ МУЗЕЇВ полягає в тому, що (1) вони є юридичними й уповноваженими власниками колекцій і відповідно до контрактів та додаткових угод, які вони одноосібно уклали з Музеєм Алларда Пірсона, експонати виставки мають бути повернуті саме до Криму; (2) всі археологічні предмети були знайдені і зберігалися на території Криму впродовж багатьох років; крім того, музеї вважають недопустимим розділення колекцій.

Колегія у складі трьох суддів Окружного суду Амстердама розглянула цю справу на судовому засіданні 5 жовтня 2016 року.

Представництво та захист інтересів України у справі за позовом держави Україна до Музею Алларда Пірсона здійснює юридична фірма «Bergh Stoop & Sanders N.V. (Королівство Нідерланди).

* * *

Окружний суд Амстердама 14 грудня 2016 року оголосив рішення у справі за позовом держави Україна до Музею Алларда Пірсона, визнавши, що музейна колекція виставки «Крим. Золотий острів у Чорному морі» підлягає поверненню на територію України, а саме в Київ (Національний музей історії України). Суд визнав, що предмети спірної музейної колекції є культурними цінностями, які незаконно перебувають на території Королівства Нідерланди. Суд наголосив, що музейні артефакти належать державі Україна, яка має право вимагати повернення музейної колекції на підставі положень Конвенції ЮНЕСКО про заходи, спрямовані на заборону та запобігання незаконному ввезенню, вивезенню та передачі права власності на культурні цінності 1970 р., в тому числі і положень Імплементативного Акта, на підставі якого ця Конвенція була прийнята в Королівстві Нідерланди.

Згідно з цими документами, договірні держави, а отже, і Нідерланди, визнають невід'ємне право кожної держави-учасниці класифікувати й оголошувати деякі культурні цінності невід-

ФОТО НАДАНИ АТОРОМ

ФОТО НАДАНИ АТОРОМ

чужуваними, які в силу цього не експортуються, а також мають сприяти поверненню майна, що було раніше експортоване. Суд наголосив, що не має повноважень на визнання речового права на музейну колекцію, а отже, після того, як культурні цінності будуть повернуті на територію України, питання про право власності на музейні експонати має вирішуватися судами України.

Представники кримських музеїв 16 січня 2017 року подали заяву про апеляційне оскарження

цього рішення Окружного суду Амстердама.

11 березня 2019 року відбувся слухання в Апеляційному суді Амстердама. Суд оголосив, що рішення буде винесено 11 червня 2019 року об 11 годині за місцевим часом без публічних слухань (пізніше суд змінив дату винесення рішення на 16 липня 2019 року). Як уже стало відомо, 16 липня суд ухвалив лише проміжне рішення, вимагаючи від сторін протягом двох місяців надати додаткові аргументи. При цьому було також відхилено вирішальні позиції суду попередньої

інстанції, який у грудні 2016 року ухвалив повернути всі предмети колекції Україні. Отже, остаточне рішення, заявив апеляційний суд, може бути винесене протягом шести – дев'яти місяців.

Таким чином, вирішення долі так званого «скіфського золота» затягнеться ще на півтора-два роки. Увесь цей час експонати з 4-х музеїв Криму будуть і надалі зберігатися в окремому сховищі Археологічного музею Алларда Пірсона. Тобто ці експонати залишаться «заручниками» в державі, яка визнає Крим українським, але вже 5 років не може наважитись вирішити питання – «куди ж повертати археологічні цінності з українських музеїв – у Київ чи в окупований Крим».

ПОСТСКРИПТУМ

Даний випадок не має аналогів у європейській юриспруденції. І саме тому рішення з цього питання є дуже складними і непередбачуваними, адже вони, ці рішення, можуть мати подальші «небажані» наслідки у спірних питаннях про належність культурної спадщини тих чи інших країн, яка зберігається у музеях світу. Тому, виходячи з даної ситуації, слід, мабуть, переглянути міжнародне право у сфері захисту культурних цінностей і внести відповідні більш чіткі корективи. Це стосується і законодавства України в музейній сфері.

Виставка «Крим. Золотий острів у Чорному морі», в голландській інтерпретації – «Крим. Золото і таємниці Чорного моря», мала великий успіх як у Німеччині, так і в Нідерландах. З виставкою ознайомилося майже 100 тисяч відвідувачів. Гадаю, цьому істотно сприяли і події, що відбувалися 2014 року в Україні.

Всі матеріали з кримських музейних установ походять з археологічних розкопок на території Кримського півострова. Слід зазначити, що основну їхню частину отримано під час археологічних досліджень 2000-років, здійснених за наданими державою Україна дозволами на проведення таких досліджень Серед матеріалів: знахідки з античних міст і поселень – Херсонес, Пантікапей, Тірітака, Артезіан; пізньоскіфських могильників 3 ст. до н.е. – 3 ст. н.е. – Левадки, Усть-Альма; готських могильників 5-7 ст. н.е. – Сувлу-Кая, Джург-Оба, Нейзац, біля с. Лучисте.

Всі матеріали з кримських музейних установ походять з археологічних розкопок на території Кримського півострова. Слід зазначити, що основну їхню частину отримано під час археологічних досліджень 2000-х років, здійснених за наданими державою Україна дозволами на проведення таких досліджень. Серед матеріалів: знахідки з античних міст і поселень – Херсонес, Пантікапей, Тірітака, Артезіан; пізньоскіфських могильників 3 ст. до н.е. – 3 ст. н.е. – Левадки, Усть-Альма; готських могильників 5-7 ст. н.е. – Сувлу-Кая, Джург-Оба, Нейзац, біля с. Лучисте.

Виставка презентувала Крим як унікальний європейський регіон, який протягом тисячоліть був не ізольованою територією, а місцем обміну, зв'язків і комунікацій між Сходом і Заходом, між грецькою цивілізацією, Римською імперією, кочівницьким степом і Китаєм, між осілим, міським населенням і жителями степів. Культурне багатство півострова було представлено не тільки численними декоративними виробами із золота і срібла, а й широким спектром грецької архітектури, скульптури, кераміки і знахідками з курганів кочовиків.

Окрасою виставки стали китайські лаковані шкатулки 1 ст. н.е. з багатих поховань Південно-Західного Криму (Усть-Альмінський могильник) – сенсаційні археологічні знахідки, свого часу реставровані в Японії всесвітньо відомим майстром і реставратором лакованих виробів паном Шосаі Кітамура, чий титул рідною мовою звучить як «національний скарб Японії». Саме з цих знахідок та історії їхньої реставрації і розпочався виставковий проект «Крим. Золотий острів у Чорному морі».

**УКРАЇНСЬКИЙ
КУЛЬТУРНИЙ
ФОНД**

ЗА СПРИЯННЯ
УКРАЇНСЬКОГО
КУЛЬТУРНОГО ФОНДУ

ЯК НАВЕСНІ 1918 Р. БІЛЬШОВИКИ З КРИМУ ТІКАЛИ ТА ЩО ЇМ ЗАВАДИЛО...

ЯК ЦЕ БУЛО...

Продовження

Слід додати, що сімферопольські урядовці, залишаючи напризволяще місто з тим безладом, котрий там вчинили, не зупинилися й перед відвертим грабунком – з Сімферопольського банку О. Коляденко забрав усі гроші й цінності, які там ще залишалися, коли разом з іншими членами уряду Республіки Тавриди тікав з Сімферополя¹. За споминами А. Васильєва, який бачив від'їзд членів уряду з Сімферополя, С. Новосельський сказав йому, що вони прийняли рішення їхати до Ялти, а вже там приймуть остаточне рішення, куди саме їхати далі – у Севастополь чи до Феодосії².

ТЕТЯНА БИКОВА,
К.І.Н., НАУКОВИЙ СПІВРОБІТНИК ІНСТИТУТУ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ НАН УКРАЇНИ

Виникає запитання: чому члени уряду Республіки Тавриди побігли до Ялти, щоб звідти добиратися до Новоросійська, а не поїхали до Севастополя, звідкіля, здавалося б, було значно легше евакуюватися? Виявляється, що вони мали реальні підстави побоюватися за своє життя. З'явившись у Севастополі, де серед місцевого населення перемагали антибільшовицькі настрої, вони опинилися б у небезпечних умовах. Пізніше, згадуючи події того часу, І. Фірдевс писав: «Чому ми не поїхали до Севастополя? По-перше, тому, що не було довіри до севастопольських робітників, бо ліві есери до останнього моменту були на їх чолі й користувалися авторитетом; по-друге, через відомі розбіжності, котрі існували між Сімферополем та

Будівля Алуштинської бібліотеки. В її підвалі утримувались перед розстрілом члени Раднаркому ТРСР

Пам'ятний знак на місці взяття у полон членів Раднаркому ТРСР

Севастополем³. Так само стверджував і Ж. Міллер: «Слабкістю парторганізації першої радянської влади в Криму були чвари за першість, за керівну роль Сімферопольської і Севастопольської організацій. Севастопольська організація дуже неохоче сприй-

мала першість Сімферопольської організації. Ці чвари, зрозуміло, мали дуже серйозні наслідки для нашої збройної сили в Севастополі⁴.

Ці «чвари» не залишалися лише на рівні побутових сварок. У травні 1918 р. конфлікт вийшов

Антон Слуцький – голова Ради народних комісарів Республіки Тавриди

уже на рівень вищих органів тогочасної влади. Під час проведення з'їзду рад, на якому було проголошено створення в Криму радянської республіки та були проведені вибори до ЦВК Республіки Тавриди, на обговорення було поставлене питання: де саме проголошується центр новоствореної республіки – в Сімферополі чи Севастополі? Після тривалих дебатів було ухвалене рішення: «Тимчасово перенести центр влади до Севастополя»⁵. Ясна річ, що сімферопольським відповідальним працівникам не сподобалося подібне розгортання подій...

* * *

Ще до від'їзду з Сімферополя А. Слуцький надіслав до Севастополя заступника Таврійського ЦВК І. Семенова, який мав з'ясувати, чи можна їхати до цього міста. Після приїзду та перебування в Севастополі І. Семенов зателефонував до Сімферополя й відповів, що їхати до Севастополя їм тепер не можна. Тоді було прийняте рішення їхати до спокійної Ялти, де всі члени уряду мали зустрітися з Семеновим і далі їхати разом⁶.

Проте й начебто «спокійна» Ялта зустріла членів уряду вороже. Місцева рада, правління якої готувало заgonи червоногвардійців для опору німецьким військам, котрі в той час наступали, сприйняла приїзд до їхнього міста членів уряду як зраду, а їх самих – як утікачів, що дезертирують. За словами свідка тих подій:

Вибору саме такого маршруту сприяло ще й те, що невдовзі їм повідомили: саме до Алушти припливе міноносець, який направлять за ними. 20 квітня втікачі поїхали туди, але по дорозі, неподалік від села Біюк-Ламбат, вони нашттовхнулися на військовоє формування кримських татар, які повстали проти більшовиків.

«Членів уряду, які бажали завантажитися на один з пароплавів, що стояв в Ялті, ялтинці прийняли вороже й рішуче відмовили їм у посадці на транспорт. Були навіть намагання заарештувати їх. Тоді члени уряду прийняли рішення змінити свій маршрут, поїхавши через Алушту, Феодосію до Керчі»⁷.

Вибору саме такого маршруту сприяло ще й те, що невдовзі їм повідомили: саме до Алушти припливе міноносець, який направлять за ними. 20 квітня втікачі поїхали туди, але по дорозі, неподалік від села Біюк-Ламбат, вони нашттовхнулися на військовоє формування кримських татар, які повстали проти більшовиків.

За споминами І. Семенова, який разом з іншими членами уряду Республіки Тавриди пройшов усі етапи полону та мало не розділив їхню долю, після арешту його та інших членів уряду привезли в село Біюк-Ламбат, де й тримали ніч у кордегардії. Наступного дня заарештованих перевезли до Алушти й посадили у місцеву в'язницю. На запитання, яке хтось з членів уряду поставив офіцеру-коменданту, коли їх поведуть розстрілювати, офіцер відповів: «Ні, ми – не більшовики, ми вас не чіпатимемо; ми перевеземо вас до Сімферополя, в розпорядження німецької влади; там вас будуть судити. Якщо ви своїми діями заслужили – тоді вас розстріляють»⁸.

* * *

І судовий процес насправді розпочався. Протягом декількох днів свідки-алуштинці давали свідчення судовому слідству. Зібрані матеріали зводилися до єдиного висновку: всі заарештовані були особисто винні у численних

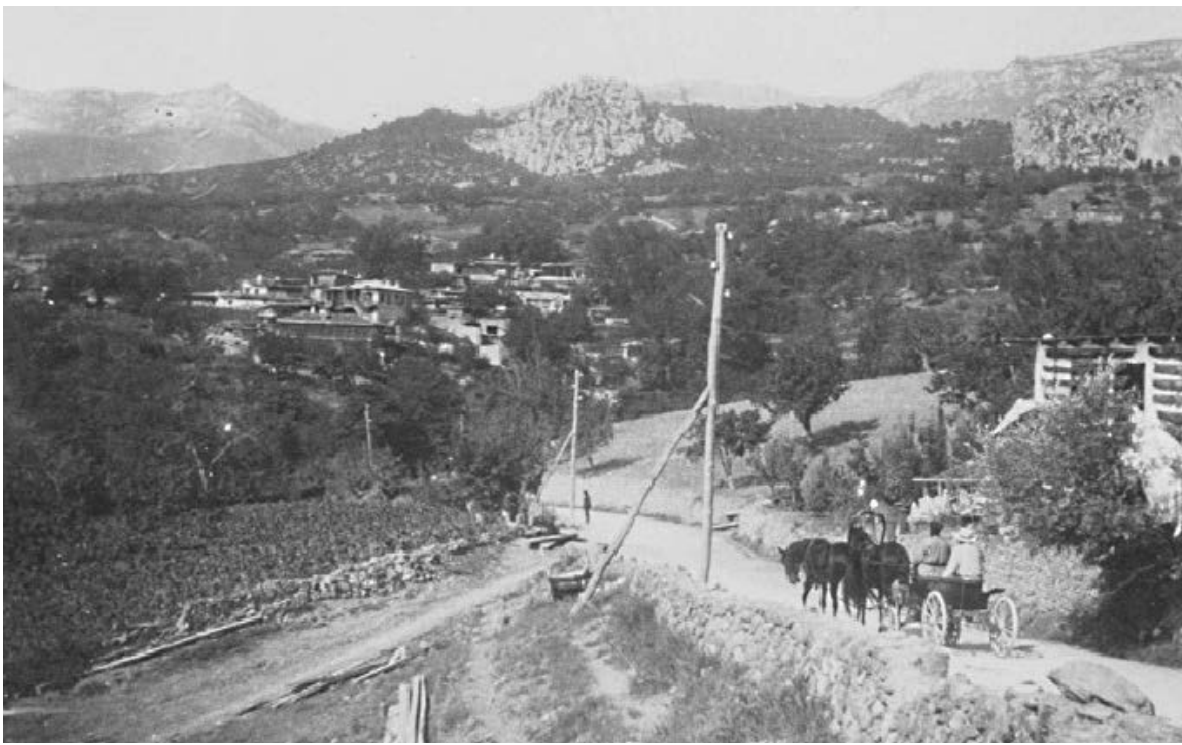

ФОТО З ВІДКРИТИХ ДЖЕРЕЛ

Біюк-Ламбат, поч. XX ст. - <https://www.academia.edu>

страхах, котрі незадовго до цього мали місце як у цьому місті, так і в усьому повіті. Як згадував алуштинець А. Ібріш (він запам'ятав розповіді своїх батьків), особливо обурив усіх людей епізод, що стався, коли червоні розстріляли «18 осіб: 17 чоловіків і дівчинку років 10-11, яка ніяк не бажала залишити свого батька»⁹. Але судовий процес, що тривав декілька днів, не був доведений до кінця. І цьому заварила досить важлива подія.

З поширенням наступу на півострів німецьких військ і частин Центральної Ради у 20-х числах квітня в гірських районах та на узбережжі розпочалося кримськотатарське повстання, яке самі учасники називали «народною війною»¹⁰. За словами І. Фірдевса «розпочалася форменна війна між татарами та радянською владою, яка йшла»¹¹. Центром повстання стала Алушта, де 22 квітня було організовано мусульманський комітет на чолі з поручиком М. Хайретдіновим. Військовий штаб очолював штабс-ротмістр Кримського кінного полка С.-М. Муфті-заде. Саме мусульманський комітет і взяв у руки всю владу в місті¹².

Досить показовим є епізод, який відбувся в селі Кизилташ. За свідченнями, які після падіння більшовицької влади зібрав виконувач обов'язків судового слідчого І. Бунін, 22 квітня в село приїхали «два автомобілі з озброєними офіцерами, українцями й татарами. Вони звернулися до тих, хто зібрався, й оголосили про те, що Сімферополь зайняли німецькі

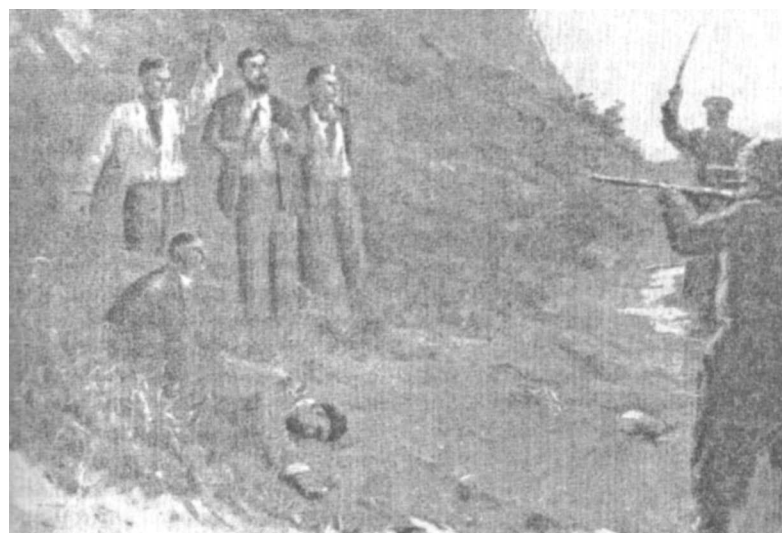

ФОТО З ВІДКРИТИХ ДЖЕРЕЛ

Розстріл комісарів Республіки Тавриди, 24 квітня 1918 р.

війська й закликали створювати загони й наступати на Гурзуф та Ялту з метою повалення влади більшовиків». Наступного дня на Гурзуф прослідував українсько-татарський загін чисельністю до 140 осіб¹³.

* * *

Невдовзі повсталі зайняли села Кучук-Узень, Коуш, Улу-Салу, Шум, Демерджи, Корбек, Біюк-Ламбат. Разом з українськими військами вони розпочали просуватися в бік Ялти, займаючи всі населені пункти аж до Масандри. Антибільшовицькі виступи відбулися у Феодосії, Судаку, Старому Криму, Карасубазарі¹⁴. Захоплюючи міста та села, татари арештовували більшовицьких «активістів» і, як правило, одразу вбивали їх. Як згадував Д. Сейдамет, «вступивши до Криму, німці застали тут не лише татарські військові сили, які майже повсюди йшли в авангарді ні-

мецької армії проти більшовиків, але й татарські організації навіть у дрібних селах, де їх вітали національними прапорами»¹⁵.

Проте повстанці розправлялися не лише з більшовиками, але й з греками, які в їхніх очах також належали до «влади рад», тобто до партії влади. Так, було повністю спалене грецьке село Актузой, а його населення знищене¹⁶. Невдовзі повстання перекинулося й на інші села, де також розпочалася різанина греків і росіян. Більшовик І. Тархан у споминах, що побачили світ уже в 30-х роках, згадував: «У селах Кучук-Узень, Алушта, Корбек, Б.-Ламбат, Коуш, Улу-Сала й багатьох інших розстрілюють і катують десятки трудящих росіян, греків і т.д.»¹⁷. Йому вторив й І. Семенов, який зазначав: «Уночі з 23 на 24 квітня росіяни, які мешкали поблизу Алушти, зазнали нападу з боку татар; було виріза-

З поширенням наступу на півострів німецьких військ і частин Центральної Ради у 20-х числах квітня в гірських районах та на узбережжі розпочалося кримськотатарське повстання, яке самі учасники називали «народною війною». Центром повстання стала Алушта, де 22 квітня було організовано мусульманський комітет на чолі з поручиком М. Хайретдіновим. Військовий штаб очолював штабс-ротмістр Кримського кінного полка С.-М. Муфті-заде. Саме мусульманський комітет і взяв у руки всю владу в місті.

но декілька родин, усього близько 70 осіб. Мешканці-росіяни, які пережили цю жахливу ніч, наступної почали озброюватися, щоб у разі повторного нападу мати змогу захищатися»¹⁸.

Однак в справу втрутилася третя сила – матроси та червоногвардійці, які приєдналися до греків і розпочали витискувати татар, що повстали, з уже захоплених ними місцевостей. З Севастополя до Ялти надійшов міноносець «Гаджибей» з десантним загonom, який долучив до себе місцевих червоногвардійців і посував на Алушту. Як і в січні 1918 р., більшовиків, які нападали, підтримали місцеві греки. 23 квітня у 12 км від Ялти татарські повстанці були розбиті й мали відступати. За словами поручика М. Хайретдінова, «наш загін відступав аж до самої Алушти, залишаючи на сваволю більшовиків усі татарські села між цими містами»¹⁹.

Одразу розпочалася жорстока різанина тих, хто програв. Достатньо чітко це можна побачити зі споминів кадета В. Оболенського, який тоді мешкав у Біюк-Ламбаті: «Більшовики жорстоко розправлялися з усіма татарами, які потрапляли до них у руки. В Гурзуфі й Кизилташі татар розстрілювали й топили в море. Декілька татарських будинків було пограбовано та спалено. Всі ці варварства, за поголосом, творилися головним чином місцевими греками, які примкнули до більшовиків. ...Дізнавшись про те, що більшовицькі полчища, які творять насильства над жителями, наближаються, все татарське населення Біюк-Ламбата, включаючи стариків, жінок і дітей, пішло в гори»²⁰.

Далі буде...

- 1 Васильев А. Первая Советская власть в Крыму и её падение // Пролетарская революция (Москва). - 1922. - No 7. - С. 49.
- 2 Там само. - С. 42.
- 3 ДААРК. - Ф.-П. 150. - Оп. 1. - Спр. 776. - Арк. 24.
- 4 Там само. - Спр. 551. - Арк. 34-35.
- 5 Там само. - Спр. 48. - Арк. 32 зв. - 33.
- 6 Семёнов И. Расстрел Совнаркома и Центрального Исполнительного Комитета Республики Тавриды в 1918 году. (Воспоминания расстрелянного) // Революция в Крыму (Симферополь). - 1923. - No 2. - С. 115.
- 7 Жуков В.К. Черноморский флот в революции 1917 - 1918 г. - Симферополь, 1932. - С. 205.
- 8 Семёнов И. Расстрел Совнаркома и Центрального Исполнительного Комитета Республики Тавриды в 1918 году. (Воспоминания расстрелянного) // Революция в Крыму (Симферополь). - 1923. - No 2. - С. 119.
- 9 Голос Крыма (Симферополь). - 2000. - 22 декабря. - С. 2.
- 10 ДААРК. - Ф. 483. - Оп. 4. - Спр. 1219. - Арк. 2.
- 11 Фирдевс И. Первый период советской власти в Крыму // Революция в Крыму (Симферополь). - 1923. - No 2. - С. 68.
- 12 Елагин В. Националистические иллюзии крымских татар в период социалистической революции (1917-1918 гг.) // Забвению не подлежит... (Из истории крымскотатарской государственности в Крыму). - Казань, 1992. - С. 106.
- 13 ДААРК. - Ф. 483. - Оп. 4. - Спр. 1219. - Арк. 119.
- 14 Зарубин А.Г., Зарубин В.Г. Без победителей. Из истории гражданской войны в Крыму. - Симферополь, 2008. - С. 342-343.
- 15 Цит. за кн.: Зарубин В.Г. К вопросу о восстании крымских татар в горном Крыму (1918 г.) // Проблемы истории и археологии Крыма. - Симферополь, 1994. - С. 232.
- 16 Выписки из протоколов следственной комиссии Крымского парламента (курултая) / Состав. Советов В., Атлас М. Расстрел Советского правительства Крымской республики Тавриды. - Сборник к пятидесятилетию со дня расстрела. 24/IV.1918 г. - 24/IV.1933 г. - С. 72, примечание.
- 17 Тархан И. Татары и борьба за советский Крым // Советов В., Атлас М. Расстрел Советского правительства Крымской республики Тавриды. - Сборник к пятидесятилетию со дня расстрела. 24/IV.1918 г. - 24/IV.1933 г. - С. 16.
- 18 Семёнов И. Расстрел Совнаркома и Центрального Исполнительного Комитета Республики Тавриды в 1918 году. (Воспоминания расстрелянного) // Революция в Крыму (Симферополь). - 1923. - No 2. - С. 122.
- 19 Протокол допроса парламентской следственной комиссией поручика Мухтара Хайретдинова по делу алуштинских событий во время большевистской власти // Советов В., Атлас М. Расстрел Советского правительства Крымской республики Тавриды. - Сборник к пятидесятилетию со дня расстрела. 24/IV.1918 г. - 24/IV.1933 г. - Симферополь, 1933. - С. 102.
- 20 Оболенский В.А. Крым в 1917 - 1920-е годы // Крымский архив (Симферополь). - 1994. - No 1. - С. 74 - 75.

КРИМ У ТВОРАХ ІНОЗЕМНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

ЄВРОПЕЙЦІ ДОБРЕ ЗНАЮТЬ, ДЕ РОЗТАШОВАНИЙ КРИМ: СЕВАСТОПОЛЬ, БАЛАКЛАВА, АЛЬМА ТОЩО УВІЙШЛИ НЕ ЛИШЕ ДО ЇХНЬОЇ ІСТОРІЇ, А Й НАВІТЬ ДО МІСЬКОЇ ТОПОНІМІКИ. КРИМ УВІЙШОВ ДО АМЕРИКАНСЬКОЇ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ. КРИМ БРИТАНЦІВ І ФРАНЦУЗІВ, У КРИМСЬКІЙ ВІЙНІ БРАЛИ УЧАСТЬ І ВІЙСЬКА КОРОЛЕВСТВА САРДИНІЯ, ЩО ЗНАЙШЛО ВІДОБРАЖЕННЯ І В ІТАЛІЙСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ.

ФОТО З ВІДКРИТИХ ДЖЕРЕЛ

Письменник Іджиніо П'єтро Теодоро Таркетті (псевдонім – Уго Таркетті, 1839–1869) – класик італійської літератури, учасник літературно-мистецького руху «Скапільятура». За своє недовге життя він встиг написати лише кілька книг, проте вони стали етапними для всієї італійської літератури. На жаль, досі його твори не перекладені українською; єдина можливість ознайомитися з його творчістю – фільм «Любовна пристрасть» (1981), що є екранізацією роману «Фоска». І хоч письменник жодного разу не був на Кримському півострові, один із найкращих його романів «Шляхетне безумство» (книга мала ще одну назву – «Драми з життя військових») розповідає про італійця, долю якого понівечив Крим.

ВЕРОНІКА ЖУРАВЕЛЬ, ВАЛЕРІЙ ВЕРХОВСЬКИЙ

Оповідь ведеться від першої особи, але від імені декількох персонажів-оповідачів, розповіді яких переплітаються між собою. Тож із розповіді Вінченцо Д. дізнаємося про те, що, постійно втікаючи від кредиторів, він оселився в одному із невеличких містечок у П'ємонті, на півночі Італії, де випадково зустрів свого повного тезку, також Вінченцо Д. Так між двома молодиками зав'язується знайомство, яке згодом переростає в дружбу. Дивну дружбу, бо ж тезка, Вінченцо-2, майже одразу зізнається, що інколи його розум потьмарюється і тоді він на деякий час втрачає пам'ять. А розпочалося це часткове затьмарення свідомості, за його словами, внаслідок війни.

Отже, справжнє ім'я цього другого Вінченцо, за його власним зізнанням, Філіппо Спорта, він – сирота, який виріс при монастирі. В юності він виявив талант художника й отримав визнання; дівчина, в яку він закохався ще в дитинстві, відповіла взаємністю; життя юнака лише щасливим, якби не армійська повістка: «Там, де ламається воля і народжується навчений вбивати солдат, – гине людина». Служба у ті часи тривала в сардинській армії аж вісім років. За мурами військової частини і казарми панували бундючність і грубість офіцерів, безбожжя і корупція, пиятика й азартні ігри, безглузда та нещадна солдатська муштра за цілковитого безправ'я солдатів, зневага й приниження людської гідності. Але найгірше чекало на Філіппо попереду – на роки його військової служби припала Кримська війна.

ЧОМУ ВИ МЕНЕ ВБИЛИ?

ФОТО З ВІДКРИТИХ ДЖЕРЕЛ

Балаклава. Кримська війна, 1855 р. Джерело: getty.edu

Кульмінаційним моментом твору є детальний опис кривавих баталій Кримської війни. Зокрема, наземне побоїще, – в умовах непроглядного туману, – під Інкерманом, що отримало назву «Бійня»; найкровопролитніша морська битва під Синопом, де дюжина турецьких кораблів була розбита і потоплена, а дно порту – буквально усяне трупами; контратаки і бої під Силістрією, Варною, Альмою, Балаклавою, на Чорній річці і на Сапун-горі; морські баталії й потоплення суден у бухтах Євпаторії та Херсона. Бій за Малахів курган розігрався невдовзі буквально перед очима Філіппо Спорти, який перебував у найвищій точці полкових позицій на аванпосту. Колишній художник прийняв перед тим грандіозне, як йому здавалося, і тверде для себе рішення – не стріляти в солдатів супротивника, які, на його думку, були, мабуть, такими самими невдахами, як і він.

Автор не шкодує чорних барв у зображенні війни: «Немов захисники Криму і природа змовилися проти об'єднаних сил Європи і відбивалися разом...»; клімат півден-

ного Криму зовсім не схожий на італійський, тут зима, крижаний вітер і холера. Війна геть не схожа на захоплену пригоду зі щасливим фіналом, особливо вражає сцена, коли позиції військ зміцнюються... трупами, спочатку замість мішків з піском тягнуть загиблих коней, а далі й людські тіла, як своїх, так і ворожих солдатів.

Попри своє небажання вбивати людей, розвиток подій призводить до того, що йому доводиться застрелити ворожого кавалериста, і це він буде спокутувати все життя.

Однак убитий ним «росіянин» помер не одразу. Він встиг спитати у Філіппо: «Я відчуваю, ви – непогана людина, маєте благородне серце... – Чому ви мене вбили?»; виявилось, що цей хлопець віку свого вбивці – поляк, примусово, на покару, забраний у солдатчину, що їхні долі дуже подібні, й обидві понівечені непотрібною та незрозумілою для них війною.

Смерть ворожого солдата остаточно відвернула Філіппо від війни, спонукала дезертирувати з війська, ховаючись спершу в Криму по татарських оселях, згодом

Кульмінаційним моментом твору є детальний опис кривавих баталій Кримської війни. Зокрема, наземне побоїще, – в умовах непроглядного туману, – під Інкерманом, що отримало назву «Бійня»; найкровопролитніша морська битва під Синопом, де дюжина турецьких кораблів була розбита і потоплена, а дно порту – буквально усяне трупами; контратаки і бої під Силістрією, Варною, Альмою, Балаклавою, на Чорній річці і на Сапун-горі; морські баталії й потоплення суден у бухтах Євпаторії та Херсона. Бій за Малахів курган розігрався невдовзі буквально перед очима Філіппо Спорти, який перебував у найвищій точці полкових позицій на аванпосту.

незаконно повернутися до Італії, жити там під чужим іменем Вінченцо Д., аж до часу, поки йому не трапилося зустріти людину, чие ім'я він вкрав.

Зустрівшись, обидва Вінченцо Д. заприятелювали: один майже збожеволів від жахів війни, а другий – боржник, який ховався від кредиторів і сподівався покращити матеріальне становище за рахунок... якоїсь заможною, але самотньою дами.

Філіппо-Вінченцо покінчив життя самогубством, вистреливши собі в обличчя, – щоб не виникло жодних сумнівів у особі покійного, а отже, офіційно загинув саме справжній Вінченцо Д., а разом з ним – зникли й усі його борги. Ця людина дістає змогу почати життя наново, ціною самогубства свого названого тезки – безумного, однак шляхетного вчинку.

У НАСТУПНОМУ ЧИСЛІ «КРИМСЬКОЇ СВІТЛИЦІ»

ОБЕРІГ ДЛЯ ПАТРІОТА

Дві чудові вишиванки створили для українського політв'язня, кримчанина Володимира Балуха народні умільці. Раніше Балух написав у листі українській активістці в Латвії Тетяні Лазді, що в керченській колонії у нього відібрали речі, в тому числі вишиванку. Тетяна поділилася цією інформацією у соцмережі із закликом допомогти герою й вишити для нього сорочку. Що з цього вийшло – дізнаєтеся у наступному номері нашої газети.

ГАЗЕТА «КРИМСЬКА СВІТЛИЦЯ»

Всеукраїнська літературно-художня і публіцистична газета
Свідectво про державну реєстрацію КВ № 23715-13555Р від 06.02.2019 р.

Засновники

Всеукраїнське товариство «Просвіта» імені Тараса Шевченка
Громадська організація «Кримський центр ділового та культурного співробітництва «Український дім»

Адреса редакції
03040, м. Київ,
вул. Васильківська, 1;
тел.: +38 (044) 498-23-65

Видавець

ТОВ «Видавничий дім
«Українська культура»

Директор

В'ячеслав ЮРЧЕНКО
Головний редактор
Андрій ШЧЕКУН
Дизайн та верстка
В'ячеслав ЮРЧЕНКО

Поліграфічний комбінат
ТОВ «Типографія «Від "А" до "Я"»
м. Київ, вул. Колекторна, 38/40
тел.: (044) 563-18-04, 562-28-51
Розповсюдження і реклама
тел.: +38 (044) 498-23-64

Редакція не завжди поділяє думки авторів публікацій, відповідальність за достовірність фактів несуть автори.
Рукописи не рецензуються і не повертаються.
Редакція залишає за собою право скорочувати публікації і виправляти мову.
Зміст газети поширюється на умовах ліцензії СС ВУ 3.0, якщо відсутні інші вказівки.

Передплата на газету
Передплатна ціна на 2019 р.:
на 6 місяців – 153,56 грн.
на рік – 304,52 грн.

У передплатній ціні враховано вартість доставки до вашої поштової скриньки і вартість оформлення абонемента.

Передплатний індекс

90269

Наклад 1000 прим.
Ціна договірна

4 820157 940020